

ΓΡΥΛΛΟΙ

....Pictoribus atque poetis
Luidlibet audendi semper fuit aequa potestas.
[Ὅρατιου-De arte poetica, στ. 9-10]

Οἱ Ἕλληνες οἱ εἰς πάσας τὰς εὐγενεῖς τέχνας διαπρέψαντες, ἠγάπησαν καὶ ἐκαλλιέργησαν καὶ τὴν ζωγραφικὴν, τῇ βοήθειᾳ δὲ τοῦ χρώματος ἠδυνήθησαν νὰ ἐκφράσωσι τὸν βίον καὶ τὰ πάθη αὐτῶν. Δυστυχῶς ὅμως οἱ πίνακες τοῦ Ζεῦξιδος, τοῦ Παρρασίου, τοῦ Ἀπελλοῦ, τοῦ Μίκωνος, τοῦ Παναίνου, αἱ τοιχογραφίαι τοῦ Πολυγνώτου, καὶ τῶν ἄλλων διασῆμων καλλιτεχνῶν κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν πολέμων καὶ τῶν διαρπαγῶν, ὁ δὲ πανθαμάτωρ χρόνος ἐξηφάνισε καὶ τὰς ὑπολειφθείσας, μὴ δυνηθείσας ἔνεκα τοῦ εὐθραύστου αὐτῶν ν' ἀντιστῶσιν εἰς τὴν βραδείαν αὐτοῦ ἐπενέργειαν ὅπως τὰ ἐκ χαλκοῦ καὶ μαρμάρου ἔργα τῶν περιφανῶν Ἑλλήνων γλυπτῶν.

Ἐν πολλαῖς τῆς Ἑλλάδος πόλεσι ὑπῆρχον ζωγραφικὰ σπουδαστῆρια, μάλιστα δ' ἐν Ἀθήναις ἔνθα ὀλόκληρον κατεῖχον συνοικίαν. Τὰ ἔργα ὅμως τῶν διασῆμων διδασκάλων καὶ τῶν περιφανῶν αὐτῶν μαθητῶν, πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν οὐχὶ ἐν τοῖς τόποις ἐν οἷς ταῦτα ἐξετελέσθησαν, ἀλλ' ἐν ταῖς ἐν Πομπηῖα τοιχογραφίαις, ἐν αἷς πολλάκις ἀτελῶς ἀναπαρίστανται. μάλιστα δ' ἐν τοῖς γραπτοῖς ἀγγείοις, ἐν οἷς ξένοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κεραμεῖς ἐν Ἀθήναις βιοῦντες ἀναπαρήγαγον ἐν μικρογραφίᾳ πολλὰ τῆς γραφικῆς καὶ τῆς γλυπτικῆς ἔργα.

Ἀλλὰ πλὴν τῶν ζωγράφων τῶν θεραπευόντων τὸ εὐγενὲς τῆς γραφικῆς εἶδος, ὑπῆρχον καὶ τινες μὴ παραμελοῦντες ἀπὸ τῶν χρόνων μάλιστα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν γελοιογραφίαν, ἀρχαιοτάτην ἤδη, ὡς ἀνερχομένην μέχρι τοῦ Θεραΐτου καὶ τοῦ Ἡφαίστου, οὐτινος ἡ χωλότης καὶ αὐτῶν τῶν θεῶν τὸν ἀκράτητον γέλωτα προσκάλει.

Ὁ Πλίνιος ὁ ἐν τῷ 34ῳ, 35ῳ καὶ 36ῳ βιβλίῳ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ ἱστορίας διασώσας τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ἔργα πάντων σχεδὸν τῶν ἐν τῇ γλυπτικῇ καὶ τῇ γραφικῇ διαπρέψαντων, ἀναφέρει τὸν Κα-

λάτην πολλὰς σκωπτικὰς εἰκόνας γράψαντα, τὸν Σωκράτην γράψαντα τὸν Ἀσκληπιὸν μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ καὶ τὸν Ὀκνον, σατυρικὰς εἰκόνας, δικαίως θαυμαζομένας, τὸν Κτησίλοχον, μαθητὴν τοῦ Ἀπελλοῦ, διάσημον καταστάντα ἕνεκα σκωπτικῆς τινος εἰκόνας, παριστώσης τὸν Δία γεννῶντα τὸν Δίονυσον, μήτραν ἐπὶ κεφαλῆς φέροντα, κλαίοντα ὡς γυνὴ καταληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ὠδίων τοῦ τοκετοῦ, μέσῳ τῶν θεαινῶν ἐκπληρουσῶν τὸ ἔργον τῶν μαιῶν, τὸν Κλησίδην, σκωπτικῶς εἰκονίσαντα τὴν Βασίλισσαν Στρατονίκην κυλινδουμένην μετὰ τινος ἀλιέως νομιζομένου ἔραστοῦ αὐτῆς, τὸν ἐξ Ἑρετρίας Φιλόξενον, τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους κατεριωνεούμενον Παύσωνα, ὡς γράφοντα τοὺς ἀνθρώπους αἰσχροτέρους ἢ ὅσον ἦσαν, καὶ μὴ ἐπιδιώκοντα ἢ ἐφήμερον εὐδοκίμησιν ἐν τῷ γραφικῷ σκόμμαι, τὸν Νικοχάρην καὶ ἄλλους. Ἐκ δὲ τῶν μέχρι ἡμῶν ἐπὶ τῶν ἀγγείων καὶ τῶν γεγλυμμένων λίθων διασωθέντων κερκοπιθήκων, κυνοκεφάλων, πυγμαίων καὶ χιμαιρῶν, τῶν ὑπὸ τὸ πρόσχημα ζῴων σατυριζόντων καὶ γελοιογραφούντων διασήμους ἀνδρας ἀναδειχθέντας ἐν τε τῇ πολιτικῇ, τῇ στρατολογικῇ καὶ τοῖς γράμμασι, καταδεικνύεται σαφέστατα ὅτι ὅπως σήμερον οὕτω καὶ οἱ ἀρχαῖοι παρῶδον Θεοὺς καὶ ἥρωας, ἀρετὴν καὶ κακίαν, ὡς τοῦτο γίνεται δῆλον ἐκ τῆς παρῶδουμένης υἱκῆς στοργῆς τοῦ Αἰνείου τοῦ ὑπὸ τῆς μοιχοῦ Κλυταμνήστρας φόνου τοῦ Αἰγίσθου, τῆς γεννήσεως τῆς Ἀθηναῖς, τοῦ θανάτου τῆς Σφιγγός, τοῦ Σωκράτους, τοῦ Αἰσώπου, τῶν Σατύρων, τῶν Σειληνῶν, καὶ ἄλλων ἀπαντῶντων ἐν τε τοῖς γραπτοῖς ἀγγείοις καὶ τοῖς γεγλυμένοις λίθοις.

Ἀλλὰ μετὰ τῶν διαπρεψάντων καὶ ἀναπτυξάντων, εἰδικῶς δὲ ἀσκηθέντων καὶ μετελθόντων τὴν γελοιογραφίαν, ὁ Πλίνιος ἀναφέρει Ἀντίφιλον τινα θεραπεύοντα ἅμα τὸ τε εὐγενὲς καὶ τὸ κωμικόν. Ὁ Ἀντίφιλος ἐγεννήθη καὶ ἤκμασεν ἐν Αἰγύπτῳ, ἴσως ἐν Ναικράτιδι, περὶ τὸ 356 π. χ. ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ, ἧς οἱ Βασιλεῖς οὐ μόνον περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, ἀλλὰ καὶ ἐπιτρόπους εἶχον, καθὰ λέγει ὁ Πλούταρχος, ἐν Ἑλλάδι, ὅπως ἀγοράζωσι τὰ περιώνυμα τῶν ζωγράφων ἔργα.

Κατὰ τὸν Κουιντιλιανὸν ὁ Ἀντίφιλος ἦτο ἀγγινοῦστατος, ἐκέκτητο δὲ καὶ ζωηροτάτην φαντασίαν· ὑπὸ πολλῶν δὲ συγκρίνεται πρὸς τοὺς περιφανεῖς καλλιτέχνας Πρωτογένην τὸν Καύνιον καὶ τὸν Λύσιππον. Νέος ἔτι ὢν εἰσῆχθη φαίνεται εἰς τὴν αὐλὴν Φιλίππου τοῦ Μακεδόνοιο οὐτινος ἔγραψε καὶ τὴν εἰκόνα ὡς καὶ δύο εἰκόνας τοῦ Ἀλεξάνδρου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁποῖου συνώδευσε εἰς Αἴγυπτον τὸν Πτολεμαῖον Σωτῆρα, οὗ ἔγραψε καὶ τὴν εἰκόνα κυνηγετοῦντος. Ἐγράψεν ὡσαύτως τὸν Δίονυσον καὶ τὸν Ἴππόλυτον.

εικόνας εἰς Ἰταλίαν βραδύτερον μετενεχθείσας καὶ ἀληθῆ προκα-
λεσάσας θαυμασμόν. Ἐγραφέν ὡσαύτως Σάτυρον ὀρχοῦμενον τὸν
σχοπόν, εἶδος χοροῦ καθ' ὃν ὕψουν τὴν χεῖρα μέχρι τῶν ὀφθαλ-
μῶν, ὡς εἰ διὰ τὰ ἰδῶσι μακράν,

Ὁ Ἀντίφιλος διατρίβων ἐν Αἰγύπτῳ καθ' ὃν χρόνον καὶ ὁ
Ἀπελλῆς, φθονῶν δ' αὐτὸν ἐπὶ ταῖς τιμαῖς ὧν ἀπέλαυε παρὰ τῷ
Πτολεμαίῳ Σωτῆρι, διέβαλεν αὐτὸν παρὰ τῷ Βασιλεῖ, ὅστις τάχι-
στα ἀνακαλύψας τὸν φθόνον αὐτοῦ ἀντήμειψε τοῦτον διὰ μεγάλου
χρηματικοῦ ποσοῦ.

Ὁ Ἀντίφιλος ἐγελοιογράφησε καὶ τινὰ Γρύλλον, ἐξ οὗ καὶ ὁ
συρμός τῶν σκωπτικῶν ζωγραφειῶν. αἵτινες ἐπὶ πολὺ διετήρησαν τὸ
ὄνομα γρύλλοι, διατηρηθῆν ἐν τῇ σημερινῇ ἀρχαιολογικῇ ἐπι-
στήμῃ, καὶ σημαῖνον λίθον γεγλυμμένον παριστώοντα ἀντικείμενον
τι γελῶν ἢ συμβολικῶς κωμικόν.

Γρύλλος εἰς τὴν ἑλληνικὴν σημαίνει χοιρίδιον, τὸν ἰχθῦν γόγγρον
καὶ χορόν τινα αἰγυπτιακόν, ἐν δὲ τῇ λατινικῇ τὸ γνωστὸν παρ'
ἡμῖν τρυζόνι, ἔντομον ἐκ τῆς τάξεως τῶν ὀρθοπτέρων, ἀρεσκό-
μενον εἰς τὰ θερμὰ μέρη καὶ τὸ σκότος, παράγον δὲ διὰ τῆς προσ-
τριβῆς τῶν ἐλίτρων αὐτοῦ θόρυβόν τινα. Ἐν τῇ μυθολογίᾳ τὸ ὄνομα
τοῦτο ἔφερεν εἰς τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ὀδυσσεῶς, μεταμορφωθείς ὑπὸ
τῆς Κίρκης εἰς χοιρίδιον, καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
Ξενοφῶντος.

Κατὰ τὸν Champfleury γράψαντα τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας
γελοιογραφίας, ὁ Ἀντίφιλος ἔδωκε τὸ ὄνομα τοῦτο, ὡς παρωδή-
σας ἄνδρα διάσημον ἐν τῇ ἀρχαιότητι· διότι ἡ γελοιογραφία τοὺς
τύπους αὐτῆς δὲν πλάττει ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλ' ἐκλέγει τούτους ἐν τῷ
κόσμῳ ἀρκουμένη νὰ προσδίδῃ αὐτοῖς γελοῖαν ὄψιν. Ἰδίᾳ δὲ ὅπως
ἀρέσκη τῷ κοινῷ, προσκολλᾶται εἰς τὰ περιφανῆ καὶ ἔξοχα πρό-
σωπα, μάλιστα δὲ ὅταν οὗτοι κέκτηνται γελοῖόν τι. Τὸ ὄνομα
τοῦτο τὸ φερόμενον ὑπὸ δύο ἐν ταύτῳ ζῶων καὶ ὑπὸ ἐνὸς ἐντόμου
ἔφερε καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ξενοφῶντος, ἐκ τῶν περιφανεστάτων τῆς
Ἑλλάδος μαχητῶν, ὅστις οὐ μόνον συνώδευσε τὸν πατέρα του
κατὰ τὴν περσικὴν ἐκστρατείαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ λέγειν τῶν
Ἀθηναίων, αὐτῷ ἔλαχεν ἡ τιμὴ, ἡ διὰ τῆς ἰδίας ζωῆς πληρω-
θεῖσα, τοῦ νὰ πληγώσῃ θανασίμως κατὰ τὴν ἐν Μαντινεῖᾳ μάχην
(362 π. Χ.) τὸν Ἐπαμεινώνδαν. Διογένης ὁ Λαέρτιος λέγει ὅτι
διὰ πολλῶν καὶ ἐμμέτρων ἐξυμνήθη πανηγυρικῶν, κατὰ δὲ τοὺς
Μαντινεῖς ἐκ τῶν ἐν τῇ μάχῃ ἀριστευσάντων Γρύλλου, Κηφισσοδώ-
ρου τοῦ Μαραθωνίου καὶ Ποδάρου, τὴν πρώτην θέσιν κατεῖχεν ὁ
Γρύλλος, ὁ καὶ δημοσίᾳ δαπάνῃ ταφεῖς, καὶ ἀγαλμα ἐπιππὸν οὐ
μακράν τοῦ θεάτρου ἔχων. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Εὐ-

φράνoρος τῇ διαταγῇ αὐτῶν γραφεῖσθαι εἰκόνι τῆς ἐν Μαντινεῖα μάχης διὰ τὸ Κεραμεικόν, εἰκόνισαν αὐτὸν φονεύοντα τὸν Ἑπαμεινώνδαν, οἱ δὲ Μαντινεῖς ἀντίγραφον ταύτης ἀνήρτησαν ἐν τινι τῶν ναῶν αὐτῶν.

Ἴδου ὄντως ἀνὴρ οὐ τὸ ὄνομα εἶνε ἐν ταυτῶν ἄρκετὰ γελοῖον ὅπως γελοιογραφηθῆ, καὶ ἄρκετὰ περιφανὲς ὅπως ἐλκύσῃ τὸν κωμικὸν οἴστρον γελοιογράφου τινός. Παρωδῶν δὲ τὸν Γρύλλον θὰ ἔγραφεν ἀναμφιβόλως τέρας τι ἀποτελούμενον ἐκ χοιριδίου, γόγγρου καὶ γρύλλου, ἐξ οὗ καὶ ὁ Πλίνιος λέγει τὸ εἰς τὰς ζωγραφίας ταύτας δοθὲν ὄνομα γρύλλουσι, ἐν οἷς παρατηροῦνται εἰκόνες ἐκ κεφαλῶν καὶ σωματίων ζῶων, ἰδιοτρόπως συνηνωμένων καὶ ἀποτελούντων ὄντα τερατώδη ἢ χιμαιρικά.

A. M. ΚΑΡΑΛΗΣ.

ΩΡΑΙ ΣΧΟΛΗΣ

Εἰς τὸ Τράμ. Ὁ ὑπάλληλος τῶν εἰσιτηρίων πρὸς παχύσαρκον κυρίαν :

— Τὸ κορίτσι σου, κυρά μου, δὲν εἶνε γιὰ μισὸ εἰσιτήριο. Εἶνε πολὺ μεγάλο.

— Μπα ! τώρα θὰ μοῦ βγάλετε καινούργιες μόδες ! . . Τὸ κορίτσι μου ἀπὸ τότε ποῦγινε ὁ ἵπποσιδηρόδρομος παίρνει μισὸ πιλλιέτο.

*
* *

Ὁ διδάσκαλος πρὸς τὸν μικρὸν Κώστα :

— Λοιπόν, Κώστα, εἶπες πῶς τὸ βῶδι ἔχει τέσσαρα πόδια, ἓνα κεφάλι καὶ δύο μάτια. Τί ἄλλο ἔχει ἀκόμα ;

Ὁ Κώστας βλέπων τὸν διδάσκαλον νὰ φέρῃ τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ νὰ σείῃ αὐτάς διὰ νὰ τοῦ δώσῃ νὰ ἐννοήσῃ, ἀνακράζει περιχαρῆς :

— Καὶ δύο χέρια !